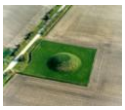
Archeologisch vooronderzoek in het kader van geplande nieuwbouw van het Integraal Kindcentrum (IKC) Het Veen aan de Hazeweg 1 te Nieuwveen, gemeente Nieuwkoop

Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek

Rapportnummer:	V2541
Projectnummer:	V23-5537
Status en versie:	Concept, Versie 1.0
In opdracht van:	KuiperCompagnons
Rapportage:	G.M. Averink, I.S.J. Beckers, V. Smits, W.J. Weerheijm
Plaats en aanleverdatum:	Amersfoort, 20 mei 2025
Datum en autorisatie:	W.A.M. Hessing Senior KNA Archeoloog / Senior KNA Prospector, actor 97049866, 20 mei 2025

Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Vestigia BV
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
telefoon 033 277 92 00
info@vestigia.nl

Locatiegegevens		
Toponiem / locatie	Hazeweg 1	
Plaats	Nieuwveen	
Gemeente	Nieuwkoop	
Provincie	Zuid-Holland	
Oppervlakte plangebied	Ca. 1 ha (gebied waar binnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen)	
Oppervlakte onderzoeksgebied	Plangebied plus een buffer van 500 meter rondom	
Diepte grondwerkzaamheden	Nog niet bekend (nieuwbouw, aanleg infra)	
Huidige grondgebruik	Verhard en deels bebouwd	
RD-coördinaten van het plangebied	111639	467675

Opdracht	
Initiatiefnemer	KuiperCompagnons
Opdrachtgever	KuiperCompagnons
Contactpersoon	Dhr. M. van Ginneken
Contactgegevens	MvanGinneken@kuiper.nl

Uitvoering	
Soort onderzoek	BO - Bureauonderzoek
Zaakidentificatienummer (Archis)	5504285100
Uitvoerder	Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie*
Beheerdocumentatie	Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie*
Projectleider	mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ Prospector MA (38767204)
Projectmedewerkers	G.M. Averink MA, Projectmedewerker Archeologie I.S.J. Beckers (Senior KNA Prospector, actor 45406568) V. Smits MA, Projectmedewerker Archeologie mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ Prospector MA (38767204)
Datum uitvoering onderzoek	Januari-februari 2024 / afronding mei 2025

Bevoegd Gezag	
Bevoegd Gezag	Gemeente Nieuwkoop
Contactpersoon	Nog niet bekend
Adviseur	Omgevingsdienst West-Holland
Depot	Depot Provincie Zuid-Holland

Inhoudsopgave

Samenvatting en advies (LS06) 5
Onderbouwing advies 7
1 Projectomgeving 7
1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01) 7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode 7
2 Beleidskader 9
2.1 Wettelijk kader 9
2.2 Gemeentelijk beleid (LS01) 9
3 Verwachtingsmodel 10
3.1 Natuurlijk landschap (LS04) 10
3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04) 11
3.3 Bouwhistorische waarden (LS04) 16
3.4 Archeologische waarden (LS04) 18
3.5 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05) 23
4 Advies vervolgonderzoek (LS06) 25
Literatuur 26
Digitale bronnen 26
Lijst van afbeeldingen 28
Bijlagen en kaarten 28

Afbeelding 1 Ligging plangebied op de meest actuele luchtfoto. Bron: PDOK.

Samenvatting en advies (LS06)

In opdracht van KuiperCompagnons heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de geplande nieuwbouw van het Integraal Kindcentrum (IKC) Het Veen aan de Hazeweg 1 te Nieuwveen, gemeente Nieuwkoop (*afbeelding 1, kaart 1*). Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1 ha en is momenteel deels bebouwd en verhard. De voorgenomen ingrepen hebben betrekking op de sloop en vervolgens nieuwbouw van het IKC. De exacte invulling is nog niet bekend; *afbeelding 2* geeft de maximale begrenzing aan van de mogelijke toekomstige bebouwing.[1]

Voorafgaand aan de ingrepen dient in het kader van de wijziging van het Omgevingsplan in kaart te worden gebracht of bij de ingrepen eventueel archeologische waarden worden bedreigd. De exacte aard en diepte van de ingrepen is nog niet bekend, maar zullen onder andere betrekking hebben op het aanleggen van funderingen ten behoeve van nieuwbouw, de aanleg van de bijbehorende infrastructuur van wegen, kabels en leidingen, en het aanplanten van bomen of andere soorten begroeiing. Gezien de aard van de ingrepen zullen deze mogelijk tot in de archeologisch relevante niveaus reiken.

Het plangebied ligt in het Zuid-Hollands veengebied, naar verwachting op de rand van een mariene geul. Vanwege de verhoogde ligging in het landschap door reliëf-inversie kan deze geul in de periode Mesolithicum, Vroeg- en Midden-Neolithicum een aantrekkelijke locatie zijn geweest voor bewoning. Opgemerkt dient te worden dat bewoning gedurende deze periode in deze contreien schaars was, en dat het bewoonbare oppervlak door vervening en recente en subrecente bewerkingen vaak danig is verstoord. Niettemin bestaat er voor deze periode een lage tot middelhoge lans op het aantreffen van archeologische resten van bewoning en menselijke activiteit. Na vernatting van het landschap vanaf het Midden-Neolithicum werd het gebied een ontoegankelijk veenmoeras dat pas in de Late Middeleeuwen werd ontgonnen. Het plangebied ligt net buiten de oude kern en historische ontginingsassen van Nieuwveen. De historische kern van Nieuwveen is omstreeks de 13e eeuw rondom de kruising van de Dorpsstraat en de Kerkstraat als een lineair bebouwingslint ontstaan. De naam Nieuwveen geeft aan dat het een relatief nieuw ontgonnen gebied moet zijn geweest in verhouding tot de dorpen in de omgeving. Het plangebied ligt in een zone die in het verleden is verveend, waarbij door de veenwinning de mariene afzettingen van het Laagpakket van Wormer weer aan het oppervlak zijn gekomen. Het plangebied ligt in een polder die aan het begin van de 19e eeuw is drooggelegd. Op basis van het beschikbare kaartmateriaal zijn er geen aanwijzingen voor historische bebouwing in het plangebied tot de jaren 70 van de vorige eeuw.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een lage tot middelhoge archeologische verwachting. Geadviseerd wordt om hier een dubbelbestemming Waarde - Archeologie te handhaven, met een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 2.500 m^2 en ingrepen dieper dan 50 cm beneden maaiveld. In geval deze vrijstellingsgrens wordt overschreden, wordt geadviseerd om vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend booronderzoek.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Nieuwkoop, om een besluit te nemen ten aanzien van het beëindigen of verder laten verlopen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het bovenstaande advies.

Ook wanneer het bevoegd gezag besluit dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is en het onderzochte gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische

[1] Integraal Kindcentrum (IKC) Nieuwveen | Gemeente Nieuwkoop

toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische 'toevalsvondst' wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Nieuwkoop, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE.

Onderbouwing advies

1 Projectomgeving

1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01)

In opdracht van KuiperCompagnons heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de geplande nieuwbouw van het Integraal Kindcentrum (IKC) Het Veen aan de Hazeweg 1 te Nieuwveen, gemeente Nieuwkoop (*afbeelding 1, kaart 1*). Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1 ha en is momenteel deels bebouwd en verhard. De voorgenomen ingrepen hebben betrekking op de sloop en vervolgens nieuwbouw van het IKC. De exacte invulling is nog niet bekend; *afbeelding 2* geeft de maximale begrenzing aan van de mogelijke toekomstige bebouwing.[2]

Voorafgaand aan de ingrepen dient in het kader van de wijziging van het Omgevingsplan in kaart te worden gebracht of bij de ingrepen eventueel archeologische waarden worden bedreigd. De exacte aard en diepte van de ingrepen is nog niet bekend, maar zullen onder andere betrekking hebben op het aanleggen van funderingen ten behoeve van nieuwbouw, de aanleg van de bijbehorende infrastructuur van wegen, kabels en leidingen, en het aanplanten van bomen of andere soorten begroeiing. Gezien de aard van de ingrepen zullen deze mogelijk tot in de archeologisch relevante niveaus reiken.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode

Doel van het archeologisch vooronderzoek is vast te stellen of in het plangebied sprake is (of kan zijn) van (de kans op) archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden en, indien mogelijk, uitspraken te doen over de waarde hiervan in termen van fysieke en inhoudelijke kwaliteit zoals zeldzaamheid en gaafheid. Hiertoe is eerst een bureauonderzoek verricht, waarbij voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Op basis van dit onderzoek is een advies geformuleerd in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.2), protocol 4002 Bureauonderzoek.

[2] Integraal Kindcentrum (IKC) Nieuwveen | Gemeente Nieuwkoop

Afbeelding 2 Huidige situatie (boven) en mogelijke invulling met maximale begrenzing van de mogelijke toekomstige bebouwing (onder). Bron: IMOSS 2023.

2 Beleidskader

2.1 Wettelijk kader

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met de komst van de Omgevingswet is de zorg voor het behouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed in twee wetten geregeld, in plaats van in een aantal verschillende wetten. Hierbij geldt dat de regels ten aanzien van de omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet is geregeld, en de duiding van cultureel erfgoed en de zorg voor cultuurgoederen in overheidsbezit in de Erfgoedwet.

Voor de archeologie is de verdeling grofweg: het certificeringsstelsel en het aanwijzen van archeologische rijksmonumenten staat in de Erfgoedwet en de omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving (de vergunningverlening en de integratie in de planvorming) in de Omgevingswet. De lokale invulling van de bescherming, zorg en aanwijzing van het archeologie-beleid, of voor het aanwijzen en beschermen van gemeentelijke monumenten en provinciale monumenten wordt ingekaderd door de Omgevingswet en de AmvB's, waarbij vooral het Omgevingsbesluit, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) van belang zijn.

Centraal instrument op lokaal niveau is het Omgevingsplan. Dit plan beziet alle aspecten van de fysieke leefomgeving op integrale wijze, inclusief cultureel erfgoed en is daarmee het eerstaangewezen instrument om uitvoering te geven aan het archeologie-beleid, of voor het aanwijzen en beschermen van gemeentelijke monumenten en provinciale monumenten. De bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden kunnen dan opgenomen worden in het omgevingsplan door bijvoorbeeld archeologie als functie op te nemen en bepaalde activiteiten toe te staan of juist te verbieden.

Met uitzondering van een aantal complexe activiteiten is de gemeente bevoegd gezag. Ten aanzien van complexe activiteiten of activiteiten op toebedeelde taken zijn de Gedeputeerde Staten bevoegd gezag. De minister van Infrastructuur en Waterstaat blijft bevoegd gezag ten aanzien van de bodem en oevers van rijkswateren op grond van de Waterwet.

2.2 Gemeentelijk beleid (LS01)

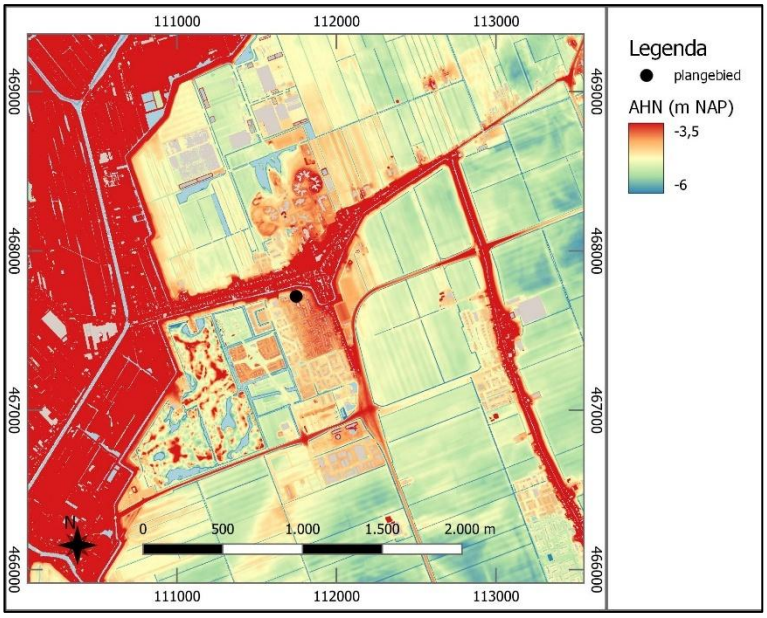
De gemeente Nieuwkoop hanteert voor haar archeologiebeleid de provinciale Cultuurhistorische Atlas.[3] De zonering van de kaartlaag archeologie van die kaart was verwerkt in het bestemmingsplan 'Kern Nieuwveen, Zevenhoven en Noordeinde' (2016) als een dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 2'. Voor deze zone geldt dat ingrepen groter dan 2500 m2 en dieper dan 50 cm -mv onderzoeksplichtig zijn. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet is dit bestemmingsplan van rechtswege onderdeel geworden van het gemeentelijke Omgevingsplan.

[3] mRO b.v. 2016, 98-101.

3 Verwachtingsmodel

3.1 Natuurlijk landschap (LS04)

Het plangebied ligt net buiten de oude dorpskern van Nieuwveen, onderdeel van het Zuid-Hollandse veengebied. Dit gebied lag in de laatste ijstijd, het Weichselien (114000-9700 voor Christus) in het dekzandgebied ten noorden van het dal van de Rijn en de Maas. In de koudste perioden van het Weichselien heerste in Nederland een poolwoestijn-klimaat. Door de geringe hoeveelheid vegetatie konden grote hoeveelheden zand verwaaien en elders afgezet worden. Dit pakket wordt het dekzand genoemd (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden. Het dekzandlandschap kende veel lokale hoogteverschillen; van dekzandruggen, -kopjes, -welvingen tot dekzandvlaktes. Aan het begin van het Holoceen werd het reliëf door plantengroei vastgelegd.[4] In het model van het Dinoloket ligt de top van het dekzand op 10,5 m onder het NAP (ongeveer 6 m onder het maaiveld).[5]

Afbeelding 3 Ligging plangebied op het AHN. De noord-zuid lopende geulstructuur bij Nieuwveen is duidelijk zichtbaar.

Na de vorming van het Basisveen kwam het plangebied in het kustgebied te liggen. Het was een kweldergebied vergelijkbaar met het huidige Waddengebied. Daardoor is een dik pakket mariene afzettingen tot stand gekomen, dit wordt gerekend tot het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk. In kreekgeulen en wadplaten werd zand en zandige klei afgezet. Als een wadplaat hoog was opgeslibd kon kwelderklei worden afgezet; sterk tot uiterst siltige klei. Door vervening van de polders is het getijdenlandschap uit deze periode in het gebied ten zuiden van Nieuwveen weer aan de oppervlakte komen te liggen. De geulen uit deze periode zijn goed herkenbaar op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Ter hoogte van de dorpskern van Nieuwveen is op het AHN een zuid-noord lopende geulstructuur zichtbaar (*afbeelding 3*). Het plangebied ligt op de westelijke zijde van deze mariene geul.[6] De geul is ook gekarteerd in het model van het Dinoloket.[7] Dergelijke mariene geulen waren in het Mesolithicum en Neolithicum goede vestigingsplaatsen omdat ze door klink van het omringende landschap een relatief hoge ligging kregen.

[4] Berendsen 2004.

[5] http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen

[6] https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/

[7] http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen

In de periode tussen 5000 en 4000 voor Christus ontstond ten westen van Nederland een gesloten kustlijn. Het gebied achter de kustlijn (en dus ook het plangebied) belandde in een relatief rustig zoetwatermilieu. Hierdoor ontstonden ideale condities voor veengroei en in het hele gebied is daarom een dik veenpakket ontstaan. Het veengebied had een ontoegankelijk karakter en werd daardoor pas beschikbaar voor bewoning na de ontginningen in de Late Middeleeuwen. Deze ontginningen werden systematisch aangepakt; eerst werd een blok uitgezet met een ontginningsbasis, zijkades en een achterkade. Daarna werden op regelmatige afstand perceelssloten gegraven. Al snel werd door ontwatering het veengebied niet meer geschikt voor akkerbouw. Men schakelde over op veeteelt maar de winning van veen voor de turfproductie was ook een belangrijke vorm van inkomsten. De lokale veenwinning kreeg een steeds grootschaliger karakter; en met de uitvinding van de baggerbeugel in de 16e eeuw kon ook onder de grondwaterspiegel worden gewonnen.[8] Uiteindelijk leidde dit ertoe dat in het gebied van Nieuwveen en omgeving veenplassen ontstonden waar het veen geheel was gewonnen of waar slechts nog een dunne laag, door een kleibijmenging onrendabele laag, restveen overbleef. Alleen de bewoningsstroken en dorpskernen zoals Nieuwveen bleven als eilanden achter in dit landschap. Uiteindelijk ging men met inpolderingen het land terugwinnen. De polder waar het plangebied in ligt, de Zuidplaspolder, is in de periode tussen 1809 en 1812 met windmolens drooggemalen.[9]

Op het AHN is te zien dat het maaiveld van het plangebied afloopt van oost naar west, van 4 tot ongeveer 4,6 m onder het NAP. Het natuurlijke hoogteverloop lijkt nog grotendeels aanwezig maar is in delen van het plangebied licht aangetast door recente ophogingen en afgravingen. Zo is het gebied ten westen van het zalencentrum 'De Ringkant' duidelijk enkele decimeters afgegraven en zijn naast het oostelijke pand in het plangebied duidelijke ophogingen zichtbaar. Het gebied ligt door de veenwinning veel lager dan de dijk en de dorpskern van Nieuwveen. Hier ligt het maaiveld op ongeveer 1 m onder het NAP.[10]

Op de digitale Bodemkaart van Nederland maakt het plangebied deel uit van een zone met het bodemtype kalkrijke poldervaaggronden, ontwikkeld in lichte klei.[11] Het bodemtype komt veel voor in de droogmakerijen. De humeuze bovengrond is zwak ontwikkeld en 25 tot 35 cm dik. Deze rust op een laag van lichte klei (sterk tot uiterst siltige klei) dat naar beneden toe overgaat in zandige klei en zand binnen 120 cm onder het maaiveld.[12]

Op basis van informatie uit het DINO-loket wordt de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) verwacht rond 68 cm -mv, en de Gemiddeld Laagst Grondwaterstand (GLG) rond 140 cm -mv.

3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04)

Historisch-geografische ontwikkeling (LS03)

Nieuwveen ligt in de gemeente Nieuwkoop, dat in een uitgestrekt veengebied ligt. Sinds de eerste veenontginningen in de 10e eeuw kwam er meer bewoning in het gebied. Die bewoning vond voornamelijk plaats op de hoger gelegen delen van het landschap, zoals de oeverwallen of het bovenland. De historische kern van Nieuwveen is op zo'n wijze rond de 13e eeuw rondom de kruising van de Dorpsstraat en de Kerkstraat als een lineair bebouwingslint ontstaan. De naam Nieuwveen geeft aan dat het een relatief nieuw ontgonnen gebied moet zijn geweest in verhouding tot de dorpen in de

[8] Haartsen 2009.

[9] Haartsen 2009.

[10] https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/

[11] Alterra 2014.

[12] Stichting voor Bodemkartering 1969.

omgeving.[13] Vermoedelijk werd de eerste kerk in Nieuwveen rond 1306 gesticht aan de Kerclane, opgetrokken uit hout en met een rieten dak. [14]

Het gevolg van de ontginning was ontwatering, wat weer maaivelddaling als gevolg had. Hierdoor kon het ontgonnen land niet meer als akkerland, maar alleen als grasland worden gebruikt. Ook moest men dijken langs de wateren aanleggen om overstromingen tegen te gaan. De maaivelddaling ging ondanks de maatregelen echter onverminderd door, waardoor men vanaf de 15e eeuw in de gebieden windmolens moesten gebruiken voor het afwateren van de gebieden. Later werden dit steeds grotere molens die nog meer kracht hadden en meer water konden afwateren. Vanaf de 16e eeuw nam de turfwinning door de vraag vanuit steden toe, en werd het veen niet alleen boven maar ook onder de grondwaterspiegel gewonnen door het gebruik van de baggerbeugel. Door de veenwinning ontstonden veenplassen die zich bij stormen verder uitbreidden. Om dit tegen te gaan werd in de 18e / 19e eeuw gestart met het droogleggen van deze voormalige veenplassen, in eerste instantie door het ontgraven van grote ringvaarten.

Het plangebied ligt in de toen zo geheten Nieuwkoopschen Poel en de Zevenhovense Plas.[15] In de omgeving van Nieuwveen zijn deze drooggemalen polders goed herkenbaar, waarbij de lintbebouwing zeer duidelijk afsteekt tegen het landschap. Na de Tweede Wereldoorlog werd, bij de uitbreiding van Nieuwveen aan de zuidzijde van de historische dorpskern, afgestapt van de verdichting van het bestaande bebouwingslint.[16]

Op historische kaarten is de ontwikkeling van het plangebied zoals hierboven beschreven goed te volgen (*afbeelding 4 t/m 9)*. Op de Kadastrale Kaart van 1811-1832 is geen historische bebouwing binnen het plangebied aanwezig. Op de kaart van 1846 is het contrast tussen het woeste landschap ten noorden en het secuur ingedeelde landschap rondom het plangebied goed zichtbaar. De kernen van de lintdorpen langs de dijken vallen direct op. Tot aan de jaren '70 blijft het plangebied in agrarisch gebruik. Pas daarna wordt ten zuiden van Nieuwveen uitgebreid, waarbij de eerste bebouwing in het plangebied in de jaren 1975 en 1978 ontstaat. De bebouwing van het plangebied betreft een thematische uitbreiding, en de architectonische- en stedenbouwkundige uitstraling waren hierbij belangrijke pijlers.[17]

[13] mRO b.v. 2016, 9-11; https://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas.

[14] Geschiedenis Liemeer (historischekringliemeer.nl)

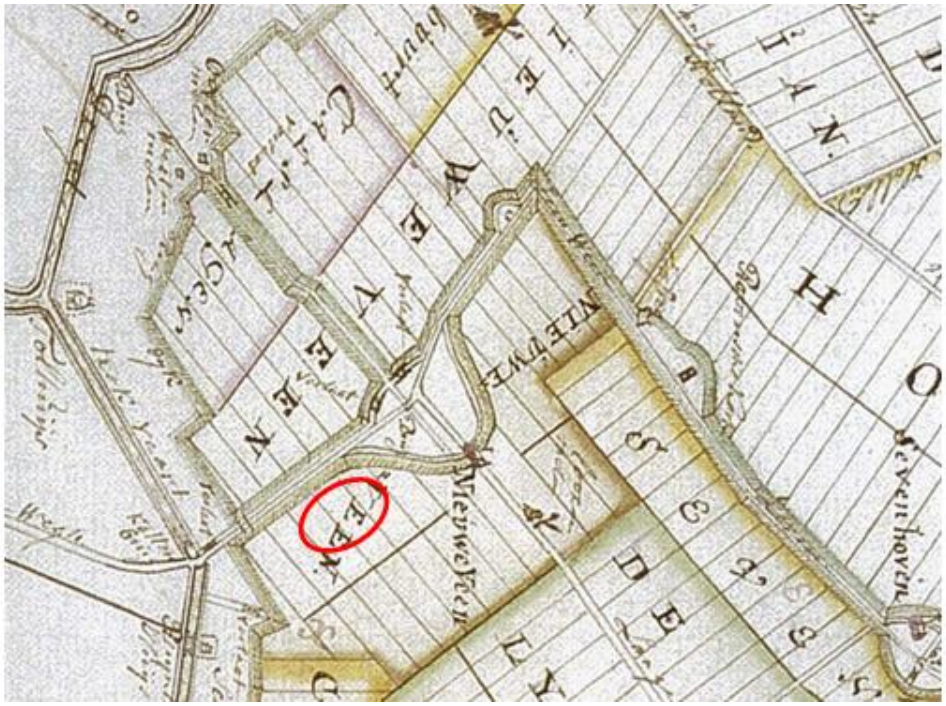
[15] Geschiedenis Liemeer (historischekringliemeer.nl)

[16] mRO b.v. 2016, 9-11; https://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas.

[17] mRO b.v. 2016, 17.

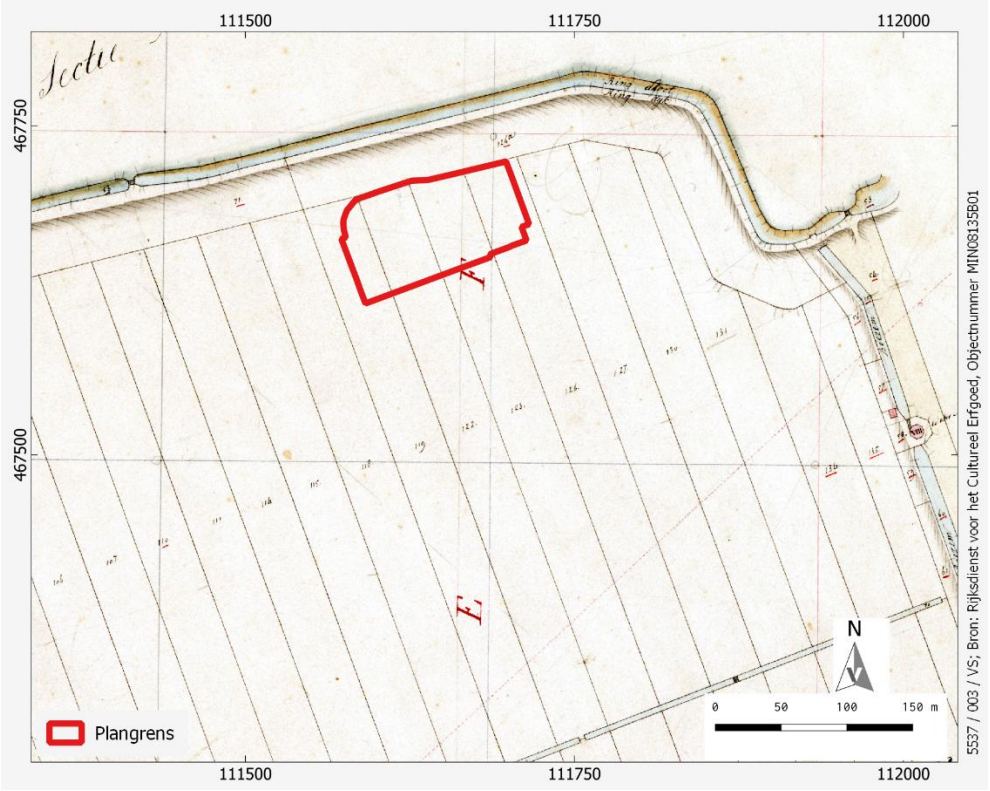
Afbeelding 4 Uitsnede van de Kaart van het hoogheemraadschap van Rijnland : Nieuwkoop - Aarlanderveen door Berckenrode en Balthasars. De globale ligging van het plangebied is met rood aangegeven. Bron: NL-LdnHHR, Collectie kaarten, A-4118.[18]

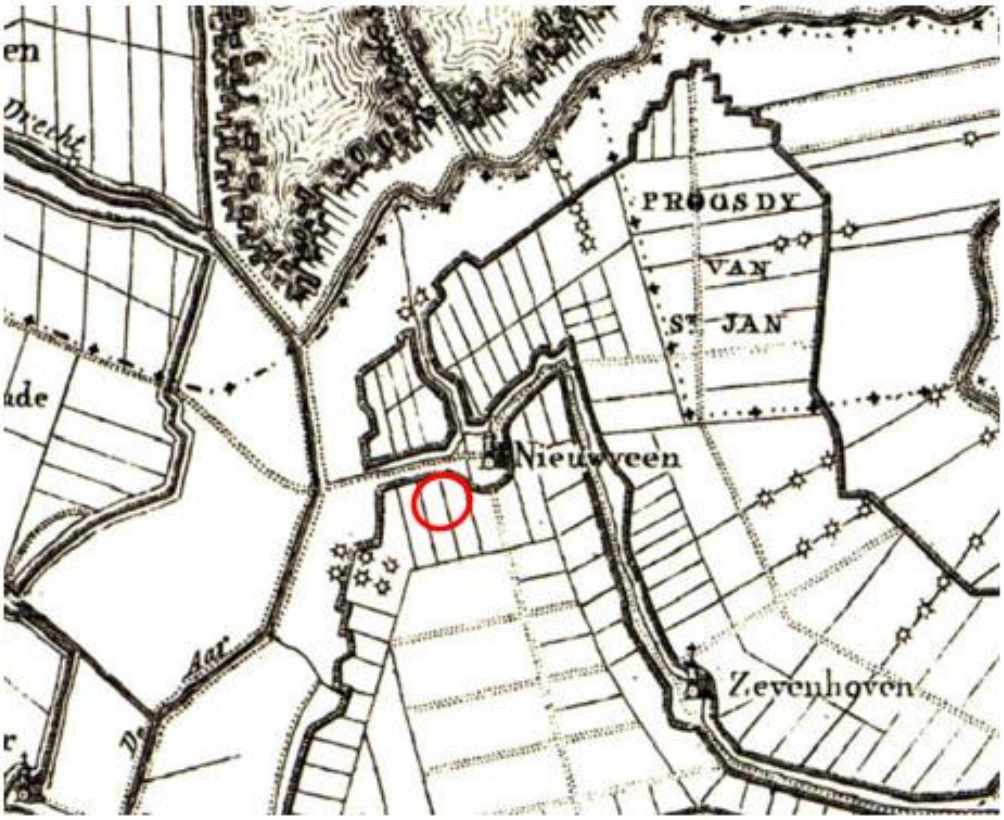
Afbeelding 5 Uitsnede van het Plan voor de Nieuwkoopsche Droogmakerij met molengangen. De globale ligging van het plangebied is met rood aangegeven. Bron: Historisch Genootschap Nieuwkoop, fotonummer 00868.[19]

[18] Archieven.nl - A-4118 [Kaart van het hoogheemraadschap van Rijnland : Nieuwkoop - ... (Hoogheemraadschap van Rijnland)

[19] https://beeldbank.hgnieuwkoop.nl/cgi-bin/fotos.pl?ident=00868&search=VELD%20fromtype%20Nieuwkoop&inword=2&display=gallery&istart=661

Afbeelding 6 Uitsnede Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Nieuwveen, Zuid Holland, sectie B, blad 01 (MIN08135B01). Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

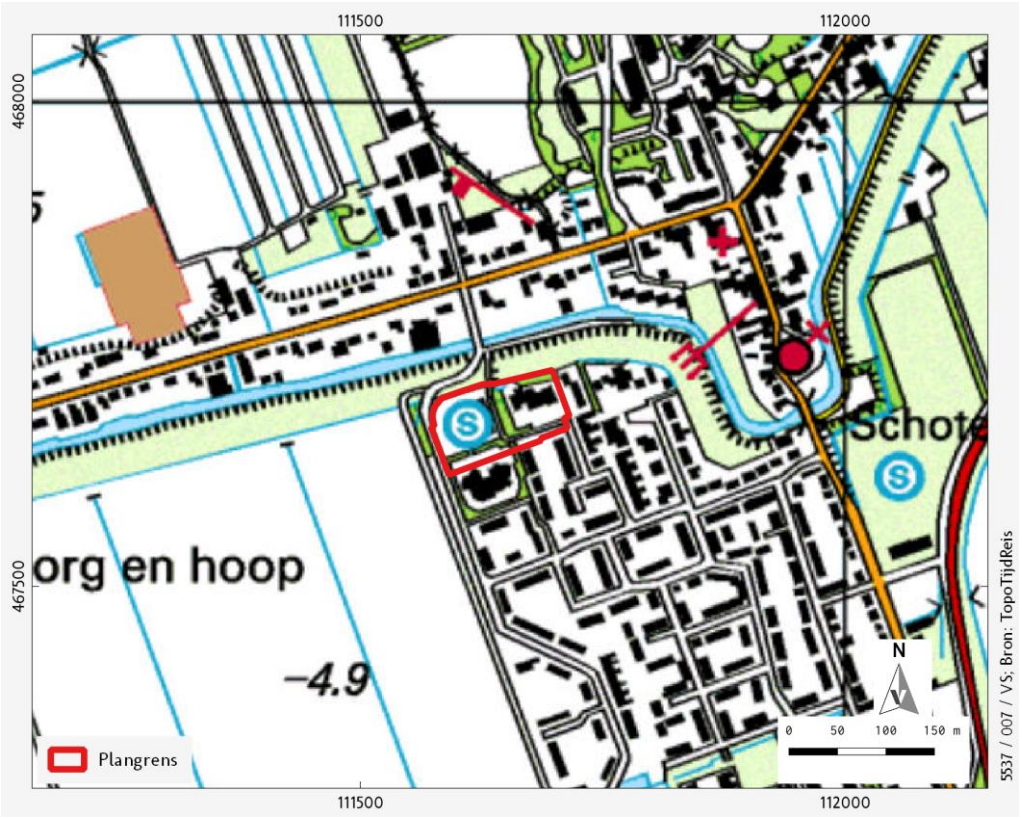
Afbeelding 7 Uitsnede Topografische kaart 1846. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 8 Uitsnede Topografische kaart 1900. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 9 Uitsnede Topografische kaart 1950. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 10 Uitsnede Topografische kaart 2000. Bron: Topotijdreis.

3.3 Bouwhistorische waarden (LS04)

Voor eventuele bouwhistorische waarden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Rijksmonumentenregister;[20]
- de cultuurhistorische atlas van de provincie Zuid-Holland;[21]
- lijst gemeentelijke monumenten Nieuwkoop;[22]
- de kadastrale minuut 1811-1832;[23]
- de MIP-objecten;[24]
- de BAG-viewer.[25]

Binnen het plangebied zijn geen gebouwde Rijks- of gemeentelijke monumenten aanwezig. Alle monumenten in de omgeving zijn gelegen in de oude kern van Nieuwveen, ten noorden/oosten van het plangebied. Op ca. 240 m ten oosten van het plangebied staat de Hervormde Kerk met een tweeklaviersorgel van de Amsterdamse orgelmaker Knipscheer uit 1858 (Rijksmonument 525033).

Op basis van de Cultuurhistorische atlas van de provincie Zuid-Holland zijn er geen bouwhistorische waarden aanwezig binnen de grenzen van het plangebied.

[20] https://cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/kennis/voorbeelden/rijksmonumentenregister.

[21] https://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

[22] https://www.nieuwkoop.nl/monumenten

[23] https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/rce-mediabank/detail/a76f0810-94d7-11e5-b274-6fadec016063

[24] https://cultureelerfgoed.nl.

[25] https://bagviewer.kadaster.nl

Alle gemeentelijke monumenten binnen een straal van 500 m rondom het plangebied liggen overwegend aan de noord/noordoostzijde van het plangebied (beschreven met de klok mee):

- twee woningen op ca. 90 m ten noorden van het plangebied aan de A.H. aan de Kooistrastraat 33-35;
- een woonhuis/doktherspraktijk gebouwd in het eerste kwart van de 19de eeuw op ca. 100 m ten noorden van het plangebied aan de A.H. Kooistrastraat 31;
- een gedeeltelijk onderkelderd woonhuis uit ca. 1905-1910 op ca. 130 m ten noorden van het plangebied aan de Oude Nieuwveenseweg 20;
- twee woningen uit 1937 op ca. 140 m ten noorden van het plangebied aan de A.H. Kooistrastraat 136-138;
- een voormalig gemeentehuis met garage uit 1937 op ca. 140 m ten noorden van het plangebied aan de A.H. Kooistrastraat 140;
- een voormalig gemeentesecretarie en postkantoor/woonhuis uit 1870 op ca. 140 m ten noorden van het plangebied A.H. Kooistrastraat 144-146;
- Gedeeltelijk onderkelderde voormalige boerderij/woonhuis 'De Verwondering" op ca. 150 m ten noordoosten van het plangebied aan de A.H. Kooistrastraat 21
- de Gereformeerde kerk gebouwd in 1895 op ca. 230 m ten noordoosten van het plangebied aan de Kerkstraat 2;
- huize "Sassenoord" uit 1848 met daarachter een beeldentuin op ca. 300 m ten noordoosten van het plangebied aan de Dorpsstraat 13, 13A t/m 13G en 15;
- een gedeeltelijk onderkelderd winkel-woonhuis uit het begin van de 20e eeuw op ca. 300 m ten noordoosten van het plangebied aan de Muggenlaan 10;
- een woonhuis met achtergelegen schuur uit ongeveer 1905 op ca. 400 m ten noordoosten van het plangebied aan de Dorpsstraat 38
- een kerk uit 1831 op ca. 230 m ten oosten van het plangebied aan de Kerkstraat 45;
- onderkelderd woonhuis dat bij een boerderij hoorde die in 2001 in zijn geheel verbouwd is op ca. 350 m ten noordwesten van het plangebied aan de Oude Nieuwveenseweg 52.

Op de Kadastrale Kaart van 1811-1832 is binnen het plangebied geen historische bebouwing zichtbaar.

Binnen het plangebied liggen geen MIP objecten, maar wel binnen de 500 m buffer rondom het plangebied. Deze liggen voornamelijk aan de noord/noordoostzijde van het plangebied. Het betreft (beschreven met de klok mee):

- op ca. 400 m ten noordwesten van het plangebied ligt een brug (141858);
- op ca. 330 m ten noordwesten van het plangebied staat een woonhuis (141862);
- op ca. 120 m ten noorden van het plangebied staat een woonhuis (141860);
- op ca. 100 m ten noorden van het plangebied staan twee woonhuizen (141843 en 141841);
- op ca. 130 m ten noorden van het plangebied staat een woonhuis (141845);
- op ca. 150 m ten noorden van het plangebied staat een gemeentehuis (141844);
- op ca. 160 m ten noordoosten van het plangebied staat een boerderij (141842);
- op ca. 230 m ten noordoosten van het plangebied staat een kerkelijk gebouw (141855);
- op ca. 300 m ten noordoosten van het plangebied staat twee woonhuizen (141849 en 141856);
- op ca. 380 m ten noordoosten van het plangebied staat een woonhuis (141852);
- op ca. 290 m ten zuidoosten van het plangebied staat een spoorhuis (141863).

De twee panden binnen het plangebied dateren op basis van BAG uit 1978 (Hanzeweg 1-1A) en 1975 (Ambroziolaan 32).

Huidig situatie (LS02)

Momenteel is het plangebied deels bebouwd en verhard. Hazeweg 1-1A (Zalencentrum De Ringkant) heeft als enkelbestemming Sport en Ambroziolaan 32 (basisschool De Veenplas) heeft als enkelbestemming Maatschappelijk.

Historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

Het plangebied is momenteel nog deels bebouwd. Er is geen informatie beschikbaar over de fundering en daarmee de mogelijke verstoring door deze bebouwing.

Op de Verstoringsbronnenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en BIS Nederland zijn ter hoogte van het plangebied geen vergraven gronden of 20e-eeuwse landinrichtingsprojecten gekarteerd.[26]

Bij het Bodemloket is voor een gedeelte van het plangebied, ter hoogte van Hazeweg 1-1A, informatie geregistreerd over verkennend onderzoek.[27] Op de locatie zelf zijn geen saneringen uitgevoerd.

3.4 Archeologische waarden (LS04)

Voor de archeologische gegevens is het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geraadpleegd, dat alle geregistreerde archeologische monumenten, onderzoeken en vondstlocaties bevat (*kaart 4).* Archeologische monumenten zijn terreinen met een (hoge/zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd worden, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen. Vondstlocaties zijn locaties waar archeologische vondsten zijn gedaan. Deze zijn al dan niet gekoppeld aan een archeologisch onderzoek.

Binnen het plangebied noch binnen de 500 meter buffer rondom het plangebied zijn archeologische monumenten/ AMK-terreinen geregistreerd.

Binnen het plangebied zijn geen vondsten bekend. Binnen een buffer van 500 meter zijn in Archis3 vijf vondsten bekend waarvan er vier gekoppeld zijn aan een archeologisch onderzoek (tabel 1).

[26] Deze kaart is een selectie uit het bestand 'Vergraven Gronden', van WUR. In 2012 is er door Alterra een GIS-bestand samengesteld met een overzicht van grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen, waarbij de opbouw van het bodemprofiel tot ten minste 40 cm diepte is gewijzigd. Hiervoor is informatie opgevraagd bij instanties en organisaties die werkzaamheden (laten) uitvoeren en/of administreren in verband met vergunningverlening en instanties die landgebruik in kaart brengen..

[27] https://www.bodemloket.nl/.

Archis3 ZaakID	Jaar	Verwerving	Toponiem	objnr_vloc	Vondsten / sporen	Datering	X (RD)	Y (RD)
2013176100	2001	Booronderzoek	Dorpsstraat			(MELA - NTL)	111900	467960
				1070478	keramiek	MELA - NTL		
2012536100	2002	Opgraving	Muggenlaan			(MEL - NTL)	111900	467950
				1070927	koper, keramiek, dierlijk bot, hout/houtskool, lood, tin, schelp, ijzer	MEL - NTL		
2176019100	2007	Booronderzoek	Dorpsstraat			(MELB - NTL)	111987	468093
				1085563	keramiek	MELB - NTL		
4011413100	2016	Begeleiding	Dorpstraat			(NTM - NTL)	111973	468033
				1186375	aardewerk	NTM - NTL		
4580018100	2017	Begeleiding	Kerkstraat			(MEL - NT)	111945	467747
				1213153	glas, koper, natuursteen, menselijk bot, metaal, bouwaardewerk, hout, brons, aardewerk	MEL - NT		

Tabel 1 In Archis geregistreerde vondstlocaties binnen een straal van 500 m rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis.

De losse vondstlocatie die niet is gekoppeld aan een archeologisch onderzoek zal als eerste worden besproken:

- Op ca. 315 m ten noordoosten van het plangebied liggen twee vondstlocaties vrijwel naast elkaar. Het betreft vondstlocaties 2012536100 en 2013176100. Vondstlocatie 2013176100 betreft een booronderzoek uit 2001 waarbij enkele fragmenten keramiek (roodbakkend geglazuurd aardewerk, bouwmateriaal en Frechen steengoed) zijn aangetroffen uit overwegend de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd. Vondstlocatie 2012536100 betreft een opgraving uit 2002 met een grote hoeveelheid vondsten uit de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd die verwijzen naar een boerderij en bijbehorend erf waar vanaf de 14^{e} eeuw (met tussenperioden) bewoning plaatsvond. De opgraving zal later worden uitgewerkt.

De overige vondsten worden hierna behandeld bij de onderzoeken.

In een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn volgens Archis 15 onderzoeken uitgevoerd; vijf bureauonderzoeken, zes booronderzoeken, een onderzoek door de AWN, twee archeologische begeleidingen, en een opgravingen (tabel 2).

Archis3 ZaakID	Jaar	Type onderzoek	Toponiem	Plaats	X (RD)	Y (RD)
2012536100	2002	archeologisch: opgraving	Muggenlaan/Dorpsstraat	Nieuwveen	111884	467945
2013176100	2001	Booronderzoek	Reconstructie Dorpscentrum Liemeer	Nieuwveen	111888	467960
2036148100	2003	Booronderzoek	Huize Ursula	Nieuwveen	111642	467991
2075685100	2001	verwervingswijze niet te bepalen	Dorpstraat	Nieuwveen	111900	467954
2117189100	2005	Bureauonderzoek	Golfbaan Liemeer	Nieuwveen	111061	467076
2138298100	2006	Booronderzoek	Huize Ursula	Nieuwveen	111650	468432
2176019100	2007	Booronderzoek	Dorpsstraat	Nieuwveen	111993	468086
2269250100	2009	Booronderzoek	Nieuwveen	Nieuwkoop	111815	467919
2320060100	2011	Bureauonderzoek	Dorpsstraat 8	Nieuwveen	111935	467888
2367860100	2012	Bureauonderzoek	Nieuwkoop	Nieuwkoop	111349	463671
2379979100	2012	Bureauonderzoek	Nieuwveen	Nieuwveen	111480	467382
2389399100	2012	Booronderzoek	De Verwondering	Nieuwveen	111643	467339
3994649100	2016	Bureauonderzoek	Kerkstraat 33-45	Nieuwveen	111935	467731
4011413100	2016	archeologische begeleiding	Dorpsstraat Nieuwveen	Nieuwveen	111980	468032
4580018100	2017	archeologische begeleiding	Kerkstraat	Nieuwveen	111942	467760

Tabel 2 In Archis geregistreerde onderzoeken binnen een straal van 500 m rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis.

De onderzoeken die het dichtst bij of in het plangebied zijn uitgevoerd zijn het meest relevant voor de archeologische verwachting van het plangebied. Deze zullen (met de klok mee) kort worden samengevat.

- Het onderhavige plangebied ligt geheel in het onderzoeksgebied van een bureauonderzoek dat in 2012 is uitgevoerd voor de gemeente Nieuwkoop en Alphen aan de Rijk, en valt onder deelproject 2. Geconcludeerd is dat op de pleistocene ondergrond vuursteenvindplaatsen uit het paleolithicum tot en met het mesolithicum kunnen worden aangetroffen, op de stroomgordels langs doorsneden veengebieden kunnen sporen uit de periode Laat-Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen worden aangetroffen, en vanwege de ontginning van het gebied kunnen sporen uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd verwacht worden.[28]
- Op ca. 140 m ten noorden van het onderhavige plangebied is door Vestigia in 2003 een quickscan met booronderzoek uitgevoerd voor Huize Ursula. De resultaten van het booronderzoek gaven geen

[28] Boer 2012; Zaak ID 2367860100.

aanleiding tot vervolgonderzoek. Wel is aangeraden om in een deel van het plangebied bodemingrepen vanaf 2 m -mv archeologisch te laten begeleiden.[29]

- Op ca. 165 m ten noorden van het onderhavige plangebied is door Vestigia in 2007 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd voor een nog onbebouwd deel van plangebied Huize Ursula. Uit het booronderzoek blijkt dat het terrein op veel plaatsen is verstoord, op sommige locaties tot wel 2 meter beneden maaiveld. Het aangetroffen vondstmateriaal komt uit de Nieuwe Tijd. Geadviseerd is om te onderzoeken om een deel van de dorpskern en randzone daarvan gevrijwaard kan blijven van vervolgonderzoek. Mocht dit niet mogelijk zijn dan is het advies om bodemingrepen archeologisch te laten begeleiden met eventueel een daaropvolgende opgraving.[30]
- Op ca. 180 m ten noorden van het onderhavige plangebied is in 2010 een booronderzoek uitgevoerd aan de A.H. Kooistrastraat. Bij het onderzoek bleek dat er een ophogingspakket op de natuurlijke veenondergrond aanwezig is; tevens is de top van het veen vergraven. Deze verstoring ligt binnen het desbetreffende plangebied tussen 1,25 en 2,40 m - mv. Bij het onderzoek is één fragment aardewerk aangetroffen uit de periode 1850-1950. De hoge verwachting voor de periode Late Middeleeuwen- Nieuwe Tijd wordt bijgesteld naar laag. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te voeren.[31]
- Op ca. 270 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2019 een archeologische begeleiding uitgevoerd in de Dorpsstraat. Hierbij zijn een onbekend aantal fragmenten Majolica aardewerk en een zestal fragmenten roodbakkend geglazuurd aardewerk aangetroffen. Daarnaast zijn enkele muurdelen van panden in antropogene ophogingslagen aangetroffen die aan de noordwestzijde van de Dorpsstraat hebben gestaan. De resten worden in de 17e of 18e eeuw geplaatst.[32]
- Op ca. 270 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2001 een booronderzoek uitgevoerd voor het dorpscentrum Nieuwveen. Bij het onderzoek was sprake van ernstige verontreiniging. Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek hebben al sloopwerkzaamheden plaatsgevonden waarbij funderingen zijn weggehaald; deze zijn wel begeleid door een medewerken van de AWN. Het rapport is (nog) niet digitaal beschikbaar.[33]
- Op ca. 280 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2001 door de AWN een onderzoek bij bouwwerkzaamheden uitgevoerd (vermoedelijk voorafgaand aan het hierboven beschreven booronderzoek met zaak ID 2013176100.) De onderzoeksresultaten zijn (nog) niet digitaal beschikbaar.[34]
- Op ca. 290 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2011 voor plangebied Dorpsstraat 8 een bureauonderzoek uitgevoerd. Het desbetreffende plangebied ligt op een veenrestdijk en heeft door de ligging in de historische kerk van Nieuwveen een hoge kans op archeologische resten/sporen uit de periode Middeleeuwen-Nieuwe Tijd. Op basis van een kreekrug dieper in de ondergrond kunnen eventuele archeologische resten uit het Neolithicum, de Bronstijd, IJzertijd en/of Romeinse tijd verwacht worden. Echter is geconcludeerd dat in de noordzijde van het desbetreffende plangebied vanwege historische bebouwing de kans op het aantreffen van middeleeuwse (ontginningssporen) klein is. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te voeren.[35]
- Op ca. 290 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2002 een opgraving uitgevoerd aan de Muggenlaan/Dorpsstraat. De onderzoeksresultaten zijn als volgt: "*Uit het onderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied in de 12e eeuw ontgonnen is en dat vanaf de 14e eeuw bewoning plaats vond*

[29] Gouw & Piras 2003; Zaak ID 2036148100.

[30] Diepenveen-Jansen & Klerks 2006; Zaak ID 2138298100.

[31] Leuvering 2010; Zaak ID 2269250100.

[32] Raczynski-Henk 2019; Zaak ID 4011413100.

[33] Zaak ID 2013176100.

[34] Zaak ID 2075685100.

[35] Verboom-Jansen 2011; Zaak ID 2320060100.

(boerderij en bijbehorend erf). In de eerste helft van de 15e eeuw wordt de boerderij verlaten en vanaf de 16e eeuw wordt het terrein gebruikt als bouwland. Vanaf de 17e eeuw wordt het terrein opnieuw bewoond." Het vondstmateriaal komt vrijwel allemaal uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd. Uit de Late Middeleeuwen gaat het onder andere om 162 fragmenten roodbakkend geglazuurd aardewerk, 56 fragmenten steengoed en 1 ijzeren lanspunt. Uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd betreft het onder andere 40 fragmenten dierlijk botmateriaal, 20 fragmenten grijsbakkend gedraaid aardewerk en 4 ijzeren spijkers. Het uitgewerkte rapport is digitaal (nog) niet beschikbaar.[36]

- Ca. 470 m ten noordoosten van het onderhavige plangebied is in 2007 een booronderzoek uitgevoerd aan de Dorpsstraat 23. In de boringen uit het toemaakdek zijn fragmenten baksteen, aardewerk en een fragment pijpaardewerk aangetroffen uit de periode 1650-1850. De fragmenten wijzen niet direct op een laatmiddeleeuwse vindplaats onder het toemaakdek. Het uitgewerkte rapport is digitaal (nog) niet beschikbaar.[37]
- Op ca. 340 m ten oosten van het onderhavige plangebied is in 2016 een bureauonderzoek uitgevoerd voor plangebied Kerkstraat 33-45. Geconcludeerd is dat vanwege de natte omstandigheden het gebied voorafgaand aan de Late Middeleeuwen niet veel bezocht is, en er daarom ook geen sporen uit die periode verwacht worden. Vanaf vermoedelijk de 14e eeuw vind er bewoning plaats en later bevindt zich een kerk met begraafplaats binnen het plangebied. Gezien de geplande ingrepen in combinatie met de resultaten van het bureauonderzoek is geadviseerd om de deze archeologisch te laten begeleiden.[38]
- Op ca. 350 m ten oosten van het onderhavige plangebied is in 2018 bij een archeologische begeleiding langs de Kerklaan meerdere vondsten uit overwegend de Nieuwe Tijd gedaan. De vondsten bestaan vermoedelijk voornamelijk uit huishoudelijk afval, maar ook sporen van een grafveld uit de 16e tot 18e eeuw. Het betreft uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd o.a. 15 fragmenten aardewerk (vaatwerk), en uit de Nieuwe Tijd o.a. 11 individuen in het grafveld, 12 metalen spijkers en 1 koperen munt.[39]
- Op ca. 50 m ten zuidwesten van het onderhavige plangebied is in 2013 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd voor plangebied De Verwondering. Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat in het zuidoosten van het plangebied een oeverwal aanwezig is. Op basis daarvan worden geen archeologische vindplaatsen ouder dan de Middeleeuwen verwacht. Tijdens het veldonderzoek zijn hiervan ook geen indicatoren aangetroffen. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te voeren.[40]
- Op ca. 375 m ten zuidwesten van het onderhavige plangebied is in 2005 een bureauonderzoek uitgevoerd voor plangebied Golfbaan Liemeer. Uit het bureauonderzoek blijkt dat door natte omstandigheden het merendeel van het plangebied van de periode prehistorie tot aan de Romeinse Tijd vrijwel geheel onbewoonbaar was. Pas vanaf de ontginningen in de (Late) Middeleeuwen ontstaat er menselijke activiteit in het gebied. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te voeren in gebieden met een lage verwachting. Enkel ten westen van het plangebied met in de ondergrond een stroomrug is geadviseerd om vervolgonderzoek in de vorm van een booronderzoek te laten plaatsvinden mochten daar bodemverstorende activiteiten plaatsvinden.[41]

Als we deze onderzoeken nader analyseren, dan moeten we helaas opmaken dat er geen informatie uit naar voren komt op basis waarvan kan worden bepaald of, en zo ja op welke diepte er mogelijk sprake is

[36] Zaak ID 2012536100.
[37] Zaak ID 2176019100.
[38] Bouma 2016; Zaak ID 3994649100.
[39] Van Boekel 2020; Zaak ID 4580018100.
[40] Bostelen & Vossen 2013; Zaak ID 2379979100. Zaak ID 2389399100 verwijst naar hetzelfde onderzoek.
[41] Norde 2006; Zaak ID 2117189100.

van een geul die mogelijk een aantrekkelijke locatie kan zijn geweest voor bewoning in de prehistorie. Het onderzoek voor plangebied De Verwondering geeft aan dat er vermoedelijk sprake is van een oeverwal van een naastgelegen getijdenkreek, maar deze wordt helaas niet nader aangeduid of begrensd.

Tweede Wereldoorlog (LS04)

Het plangebied ligt op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) niet binnen een zone met een bijzondere aanduiding die verband houdt met linies of gevechtshandelingen. Binnen het plangebied kunnen theoretisch nog resten worden verwacht van kleinere objecten en structuren zoals crashlocaties, veldgraven en onderduikholen; hiervoor bestaat echter geen enkele concrete aanwijzing.[42] Ook overige websites geven geen indicaties dat er dergelijke objecten of structuren binnen de grenzen van het plangebied verwacht kunnen worden.[43]
In het verliesregister van de Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 zijn geen vliegtuigcrashes geregistreerd nabij Nieuwveen.[44]

3.5 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05)

Het plangebied ligt in het Zuid-Hollands veengebied, naar verwachting op de rand van een mariene geul. Vanwege de verhoogde ligging in het landschap door reliëf-inversie kan deze geul in de periode Mesolithicum, Vroeg- en Midden-Neolithicum een aantrekkelijke locatie zijn geweest voor bewoning. Opgemerkt dient te worden dat bewoning gedurende deze periode in deze contreien schaars was, en dat het bewoonbare oppervlak door vervening en recente en subrecente bewerkingen vaak danig is verstoord. Niettemin bestaat er voor deze periode een lage tot middelhoge kans op het aantreffen van archeologische resten van bewoning en menselijke activiteit. Na vernatting van het landschap vanaf het Midden-Neolithicum werd het gebied een ontoegankelijk veenmoeras dat pas in de Late Middeleeuwen werd ontgonnen. Het plangebied ligt net buiten de oude kern en historische ontginingsassen van Nieuwveen. De historische kern van Nieuwveen is omstreeks de 13e eeuw rondom de kruising van de Dorpsstraat en de Kerkstraat als een lineair bebouwingslint ontstaan. De naam Nieuwveen geeft aan dat het een relatief nieuw ontgonnen gebied moet zijn geweest in verhouding tot de dorpen in de omgeving. Het plangebied ligt in een zone die in het verleden is verveend, waarbij door de veenwinning de mariene afzettingen van het Laagpakket van Wormer weer aan het oppervlak zijn gekomen. Het plangebied ligt in een polder die aan het begin van de 19e eeuw is drooggelegd. Op basis van het beschikbare kaartmateriaal zijn er geen aanwijzingen voor historische bebouwing in het plangebied tot de jaren 70 van de vorige eeuw.

De gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied kan puntsgewijs als volgt worden samengevat:

1. Datering

Binnen het plangebied kunnen de volgende archeologische resten worden aangetroffen:
- Mesolithicum/Neolithicum: lage tot middelhoge verwachting op het aantreffen van resten van bewoning en menselijke activiteit.
- Bronstijd tot aan de Late Middeleeuwen: lage verwachting op het aantreffen van resten van bewoning en menselijke activiteit.
- Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd: lage tot middelhoge verwachting op het aantreffen van resten van bewoning.

[42] http://www.ikme.nl/.

[43] https://www.tracesofwar.nl; http://www.vergeltungswaffen.nl/; https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=militaire_landschapskaart.

[44] Home (studiegroepluchtoorlog.nl)

- Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd: hoge archeologische verwachting op het aantreffen van sporen van het agrarisch cultuurlandschap.

2. Complextype
- Jachtkampjes (Mesolithicum/Neolithicum)
- Nederzetting (Neolithicum/Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd)
- Agrarisch cultuurlandschap (Late Middeleeuwen / Nieuwe tijd)

3. Omvang
- Jachtkampjes (Vroege Prehistorie): ca. enkele tientallen vierkante meters
- Huisplaats (Neolithicum/Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd): doorgaans ca. 50-2000 m
- Agrarisch cultuurlandschap: lijnobjecten van sloten/greppels, ca. 1-2 m breed.

4. Diepteligging
Eventuele archeologische resten kunnen direct onder de bouwvoor worden aangetroffen.

5. Gaafheid, conservering
De conservering van organisch materiaal is vanwege de relatief lage grondwaterstand (ca. 68-140 cm - mv) slecht, of alleen goed in diep gelegen sporen. Anorganische resten kunnen goed geconserveerd zijn, mogelijk fragmentarisch.

6. Locatie
Resten van verkavelingssloten/percelering kunnen binnen het hele plangebied worden aangetroffen.

7. Uiterlijke kenmerken
- Jachtkampjes: sporen van haardkuilen, vuursteen concentraties.
- Nederzetting: voor Neolithicum t/m Vroege Middeleeuwen een spreiding van vondstmateriaal zoals aardewerk, dierlijk bot, bewerkt natuursteen, metaal etc., en sporen zoals (verkavelings)greppels, paalgaten en afvalkuilen; eventueel voor de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangevuld met periode specifiek keramiek (aardewerk/steengoed/porselein) en bouwmateriaal (baksteen/dakpan), glas, natuursteen en resten met betrekking tot transport over water zoals dammen, duikers, kaderesten en visgerei. Organische materialen, zoals leer, bewerkt of constructiehout, en textiel kunnen met name in diepe sporen goed bewaard zijn gebleven.
- Agrarisch cultuurlandschap Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd: verkavelingsgreppels en sloten, en recente verstoringen die te maken hebben met de droogmaking/ontginning of agrarische bedrijfsvoering.

8. Mogelijke verstoringen
De bestaande bebouwing heeft naar verwachting plaatselijk tot verstoringen geleid van de bodem, onbekend is tot welke diepte.

9. Bedreiging van eventueel aanwezige archeologische waarden
Gezien het feit dat er ingrepen plaatsvinden binnen een gebied met een lage tot middelhoge archeologische verwachting, worden mogelijk archeologische waarden bedreigd.

4 Advies vervolgonderzoek (LS06)

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een lage tot middelhoge archeologische verwachting. Geadviseerd wordt om hier een dubbelbestemming Waarde - Archeologie te handhaven, met een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 2.500 m^2 en ingrepen dieper dan 50 cm beneden maaiveld. In geval deze vrijstellingsgrens wordt overschreden, wordt geadviseerd om vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend booronderzoek.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Nieuwkoop, om een besluit te nemen ten aanzien van het beëindigen of verder laten verlopen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het bovenstaande advies.

Ook wanneer het bevoegd gezag besluit dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is en het onderzochte gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische 'toevalsvondst' wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Nieuwkoop, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Literatuur

ALTERRA, 2014: *Bodemkaart van Nederland, Schaal 1:50.000, Digitale En Landsdekkende Versie*, Wageningen.
BERENDSEN, H.J.A. 2004. *De Vorming van Het Land, Inleiding in de Geologie En Geomorfologie,* Assen.
BOEKEL, D. VAN., 2020: *Nieuwe tijd in Nieuwveen. Een archeologische begeleiding in de Kerkstraat te Nieuwveen, Gemeente Nieuwkoop,* Amersfoort (ADC-Rapport 5120).
BOER, E.A.M. DE., 2012: *Gemeente Nieuwkoop en Alphen aan de Rijn. Plangebied Nieuwkoop en omstreken, deelproject 2,* 's-Hertogenbosch (BAAC rapport V-12.0135/2).
BOSTELEN, T. VAN./I.M.J. VOSSEN., 2013*: Inventariserend veldonderzoek door middel van karterende boringen bestemmingsplan De Verwondering te Nieuwveen, gemeente Nieuwkoop*, Heerenveen (Archeologische Rapporten Oranjewoud 2012/155).
BOUMA, N., 2016: Kerkstraat 33-45, Nieuwveen (gemeente Nieuwkoop). Een Bureauonderzoek, Amersfoort (ADC-Rapport 4081).
DIEPENVEEN-JANSEN., M./K. KLERKS., 2006: *Huize Ursula te Nieuwveen, gemeente Liemeer. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen en een veldverkenning,* Amersfoort (Vestigia-rapport V372).
GOUW, M.J.P./S.A.G. PIRAS., 2003: *Nieuweveen-Huize Ursula, een archeologische Quickscan*, Amersfoort (Vestigia-rapport v57).
HAARTSEN, A.J. 2009: *Ontgonnen Verleden, Regiobeschrijvingen Provincie Zuid-Holland*. Rapport DK nr. 2009/dk-116-i. Ede.
IMOSS 2023: Concept Stedenbouwkundig Kader.
LEUVERING, J.H.F., 2010: *Inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek, A.H. Kooistrastraat te Nieuwveen,* Doetinchem (Synthegra Rapport S090318).
MRO B.V., 2016: *Bestemmingsplan Kern Nieuwveen, Zevenhoven en Noordeinde*, gemeente Nieuwkoop.
MULDER, E.F.J. DE, M.C. GELUK, I. RITSEMA, W.E. WESTERHOFF, AND T.E. WONG, 2003: *De Ondergrond van Nederland*. Geologie van Nederland deel 7.
NORDE, E., 2006: *Archeologisch onderzoek golfbaan Liemeer bij Nieuwveen, gemeente Liemeer Bureauonderzoek*, Houten (Grontmij Archeologische Rapporten 228).
RACZYNSKI-HENK, Y., 2019: *Dorpstraat Nieuwveen (Gemeente Nieuwkoop), Een archeologische begeleiding,* Amersfoort (ADC-Rappport 4688).
STICHTING VOOR BODEMKARTERING, 1969: *Bodemkaart van Nederland, Schaal 1:50.000, Blad 31 West Utrecht*, Wageningen.
VERBOOM-JANSEN, M., 2011: *Een archeologisch bureau-onderzoek aan de Dorpsstraat 8 te Nieuwveen, gemeente Nieuwkoop (ZH)*, Geldermalsen (ARC-Rapporten 2011-29).

Digitale bronnen

ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/
ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login
ARCHIEVEN: Archieven.nl - A-4118 [Kaart van het hoogheemraadschap van Rijnland : Nieuwkoop - ... (Hoogheemraadschap van Rijnland)
BEELDBANK RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED: http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/
BODEMLOKET: http://www.bodemloket.nl/
CULTUURHISTORISCHE ATLAS PROVINCIE ZUID-HOLLAND: Cultuur_historische_atlas (b3p.nl)
DINOLOKET: https://www.dinoloket.nl/
GEMEENTELIJKE MONUMENTEN NIEUWKOOP: https://www.nieuwkoop.nl/monumenten
HISTORISCH GENOOTSCHAP NIEUWKOOP: https://beeldbank.hgnieuwkoop.nl/cgi-bin/fotos.pl?ident=00868&search=VELD%20fromtype%20Nieuwkoop&inword=2&display=gallery&istart=661
HISTORISCHE KRING LIEMEER: Geschiedenis Liemeer (historischekringliemeer.nl)
INDICATIEVE KAART MILITAIR ERFGOED: http://www.ikme.nl/.

KAART VAN VERDEDIGINGSWERKEN: https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=militaire%5Flandschapskaart#
KADASTER, BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN (BAG): https://bagviewer.kadaster.nl/
KADASTER, TIJDREIS OVER 200 JAAR TOPOGRAFIE: http://topotijdreis.nl/
NIEUWKOOP: Integraal Kindcentrum (IKC) Nieuwveen | Gemeente Nieuwkoop
RIJKSMONUMENTENREGISTER: https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister
RUIMTELIJKE PLANNEN: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/
STICHTING INFRASTRUCTUUR KWALITEITSBORGING BODEMBEHEER: www.sikb.nl.
TRACES OF WAR: TracesOfWar.nl
VERGELTUNGSWAFFEN: http://www.vergeltungswaffen.nl/
VERLIESREGISTER: https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/
VERSTORINGSBRONNENKAART: https://archeologieinnederland.nl/verstoringsbronnenkaart

Lijst van afbeeldingen

Afbeelding 1 Ligging plangebied op de meest actuele luchtfoto. Bron: PDOK. 4
Afbeelding 2 Huidige situatie (boven) en mogelijke invulling met maximale begrenzing van de mogelijke 8
Afbeelding 3 Ligging plangebied op het AHN. De noord-zuid lopende geulstructuur bij Nieuwveen is duidelijk zichtbaar. 10
Afbeelding 4 Uitsnede van de Kaart van het hoogheemraadschap van Rijnland : Nieuwkoop - Aarlanderveen door Berckenrode en Balthasars. De globale ligging van het plangebied is met rood aangegeven. Bron: NL-LdnHHR, Collectie kaarten, A-4118. 13
Afbeelding 4 Uitsnede van het Plan voor de Nieuwkoopsche Droogmakerij met molengangen. De globale ligging van het plangebied is met rood aangegeven. Bron: Historisch Genootschap Nieuwkoop, fotonummer 00868. 13
Afbeelding 5 Uitsnede Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Nieuwveen, Zuid Holland, sectie B, blad 01 (MIN08135B01). Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 14
Afbeelding 6 Uitsnede Topografische kaart 1846. Bron: Topotijdreis. 14
Afbeelding 7 Uitsnede Topografische kaart 1900. Bron: Topotijdreis. 15
Afbeelding 8 Uitsnede Topografische kaart 1950. Bron: Topotijdreis 15
Afbeelding 9 Uitsnede Topografische kaart 2000. Bron: Topotijdreis. 16

Bijlagen en kaarten

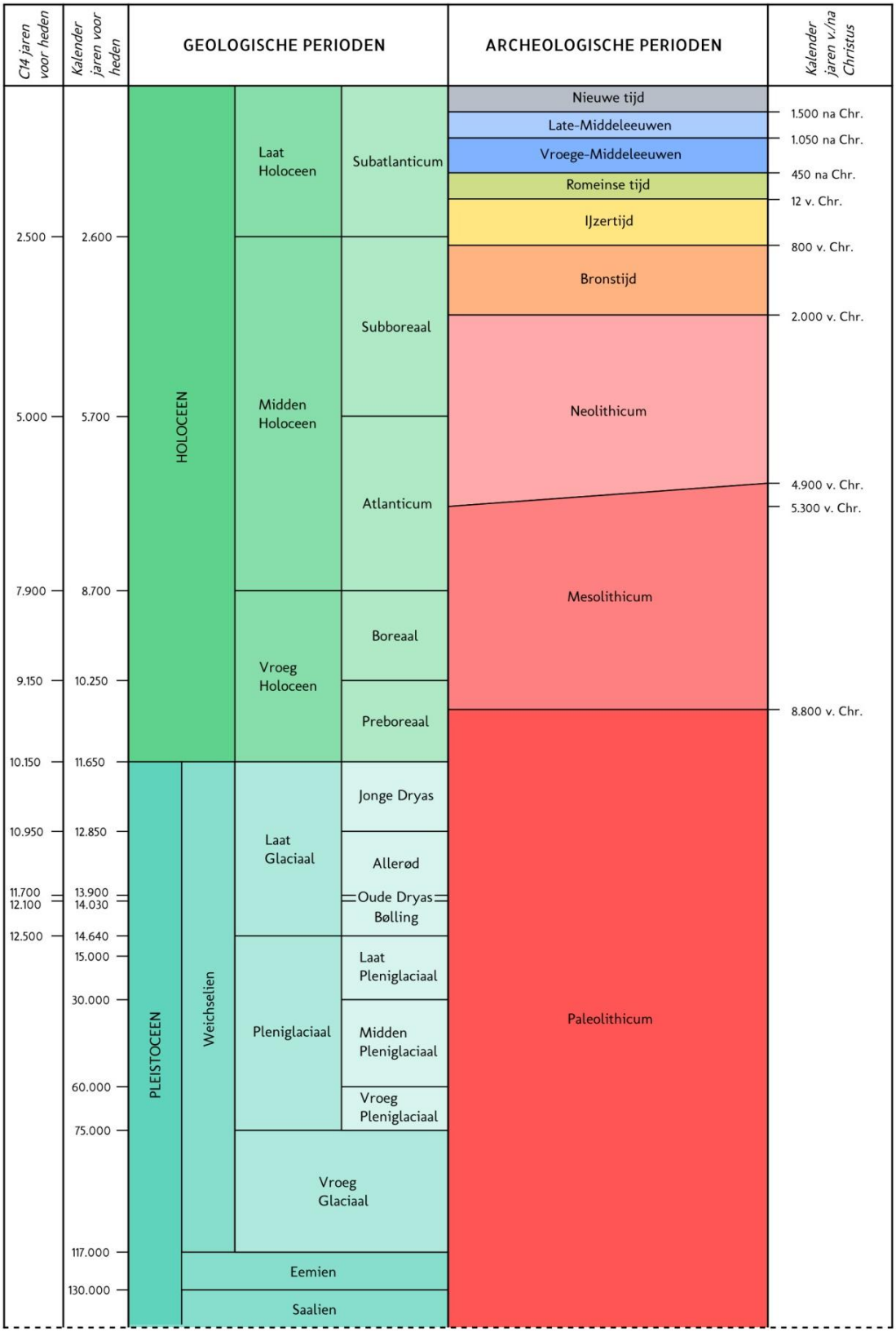
Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van archeologische en geologische perioden

Kaarten

Kaart 1: Ligging plangebied
Kaart 2: Natuurlijk landschap; geomorfologie
Kaart 3: Natuurlijk landschap; bodem
Kaart 4: Archeologie; inventarisatie

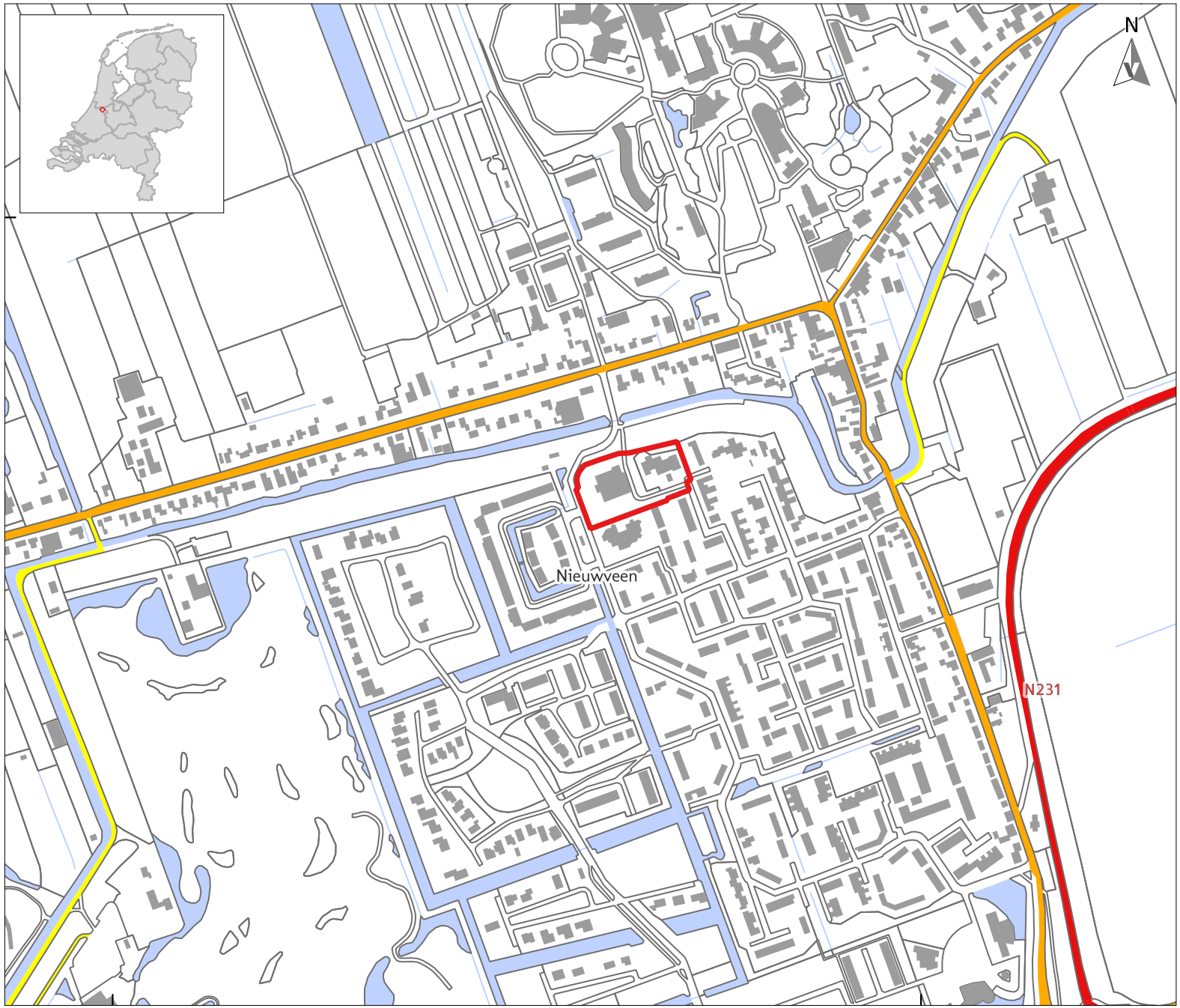
Bijlage 1 Overzicht van archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holoceen volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.

Periode	Van - tot
Vroeg Paleolithicum	Tot 300.000 voor Chr.
Midden Paleolithicum	300.000 voor Chr. - 35.000 voor Chr.
Laat Paleolithicum	35.000 voor Chr. - 8800 voor Chr.
Vroeg Mesolithicum	8800 voor Chr. - 7100 voor Chr.
Midden Mesolithicum	7100 voor Chr. - 6450 voor Chr.
Laat Mesolithicum	6450 voor Chr. - 4900 voor Chr.
Vroeg Neolithicum	5300 voor Chr. - 4200 voor Chr.
Midden Neolithicum	4200 voor Chr. - 2850 voor Chr.
Laat Neolithicum	2850 voor Chr. - 2000 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 voor Chr. - 1800 voor Chr.
Midden Bronstijd	1800 voor Chr. - 1100 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 voor Chr. - 800 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 voor Chr. - 500 voor Chr.
Midden IJzertijd	500 voor Chr. - 250 voor Chr.
Late IJzertijd	250 voor Chr. - 12 voor Chr.
Vroeg Romeinse Tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
Midden Romeinse Tijd	70 na Chr. - 270 na Chr.
Laat Romeinse Tijd	270 na Chr. - 450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 na Chr. - 1050 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 na Chr. - 1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A	1500 na Chr. - 1650 na Chr.
Nieuwe Tijd B	1650 na Chr. - 1850 na Chr.
Nieuwe Tijd C	1850 na Chr. - 1950 na Chr.

LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

- Plangrens
- Bebouwing
- Hoofdweg
- Regionale weg
- Lokale weg
- Water
- Overige topografie

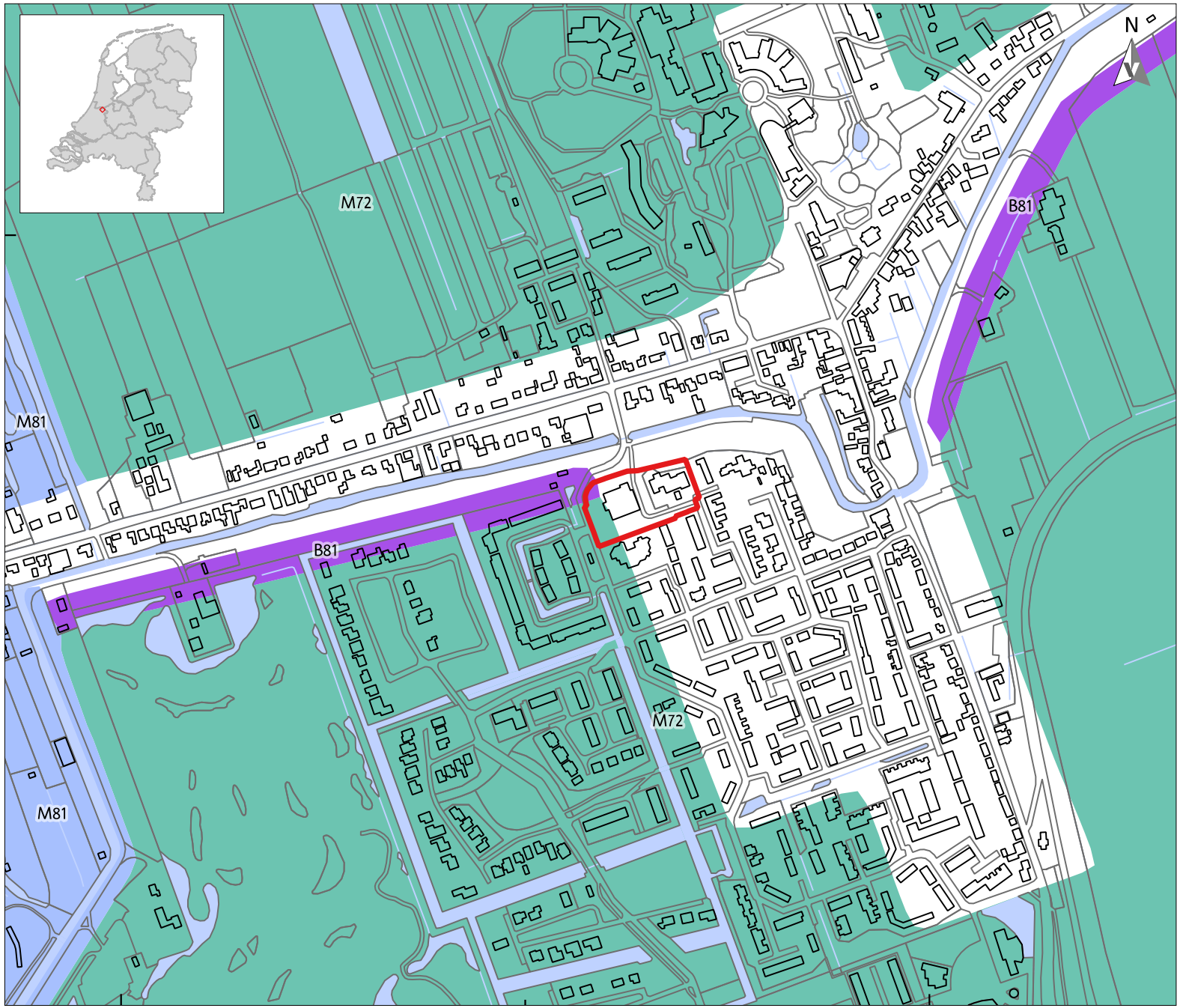
Datum: Januari 2024
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2024

Tekenaar: VS

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

0 100 200 300 m

NATUURLIJK LANDSCHAP; GEOMORFOLOGIE

LEGENDA

- Plangrens

Top10NL
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie

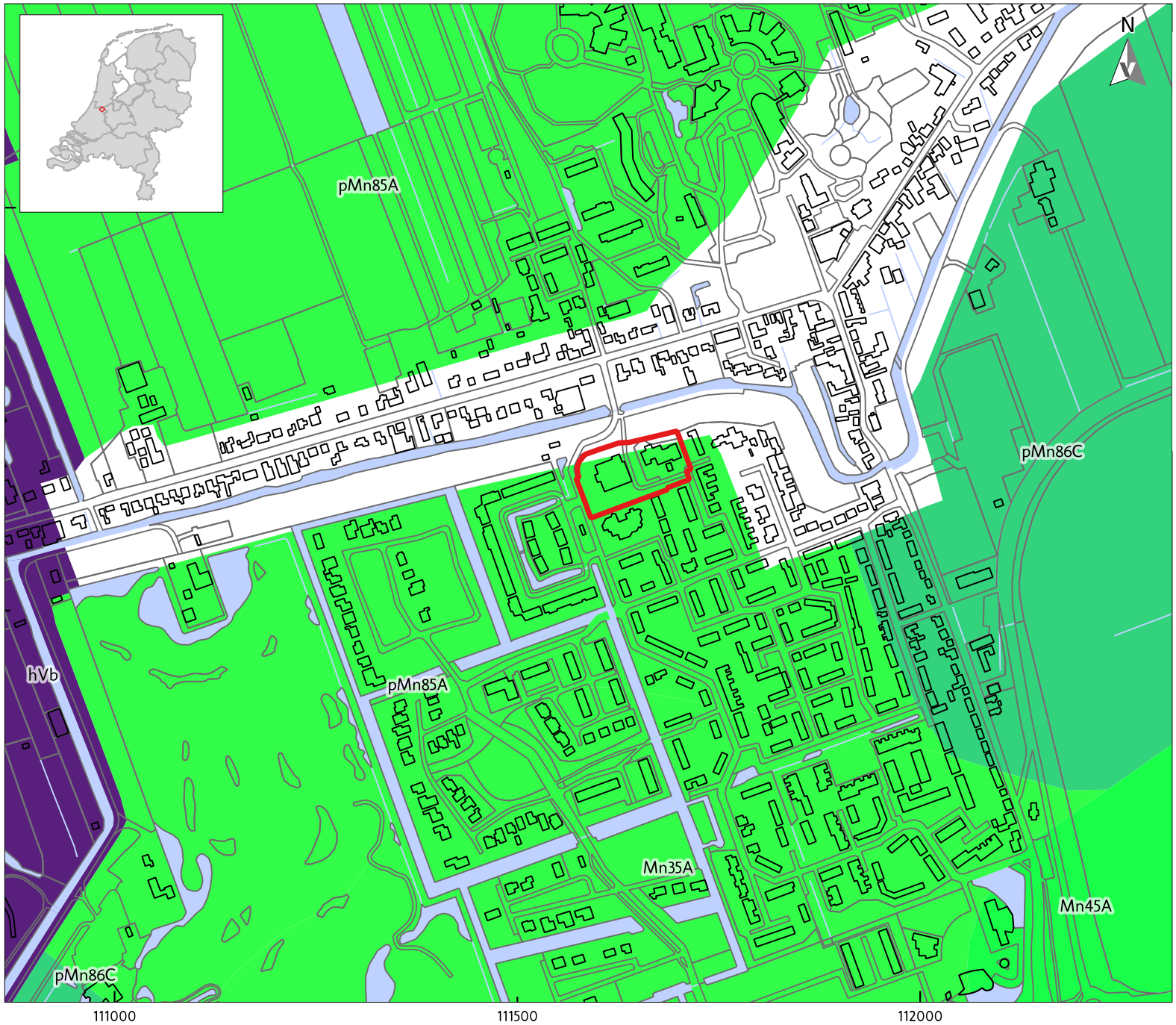
Geomorfologie
- Veenrest-dijk
- Vlakte van getij-afzettingen
- Ontgonnen veenvlakte

Datum: Januari 2024
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2024
Geomorfologische kaart: PDOK augustus 2017 / Maas et al. 2017
Tekenaar: VS

VESTIGIA Archeologie & Cultuurhistorie

0 100 200 300 m

NATUURLIJK LANDSCHAP; BODEM

LEGENDA

- Plangrens

Top10NL

- Bebouwing
- Water
- Overige topografie

Bodem

- Koopveengronden op bosveen (of eutroof broekveen)
- Kalkrijke leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 5
- Kalkarme leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 3, of 3 en 4 of 4
- Kalkrijke poldervaaggronden; lichte klei, profielverloop 5
- Kalkrijke poldervaaggronden; zware klei, profielverloop 5

Datum: Januari 2024

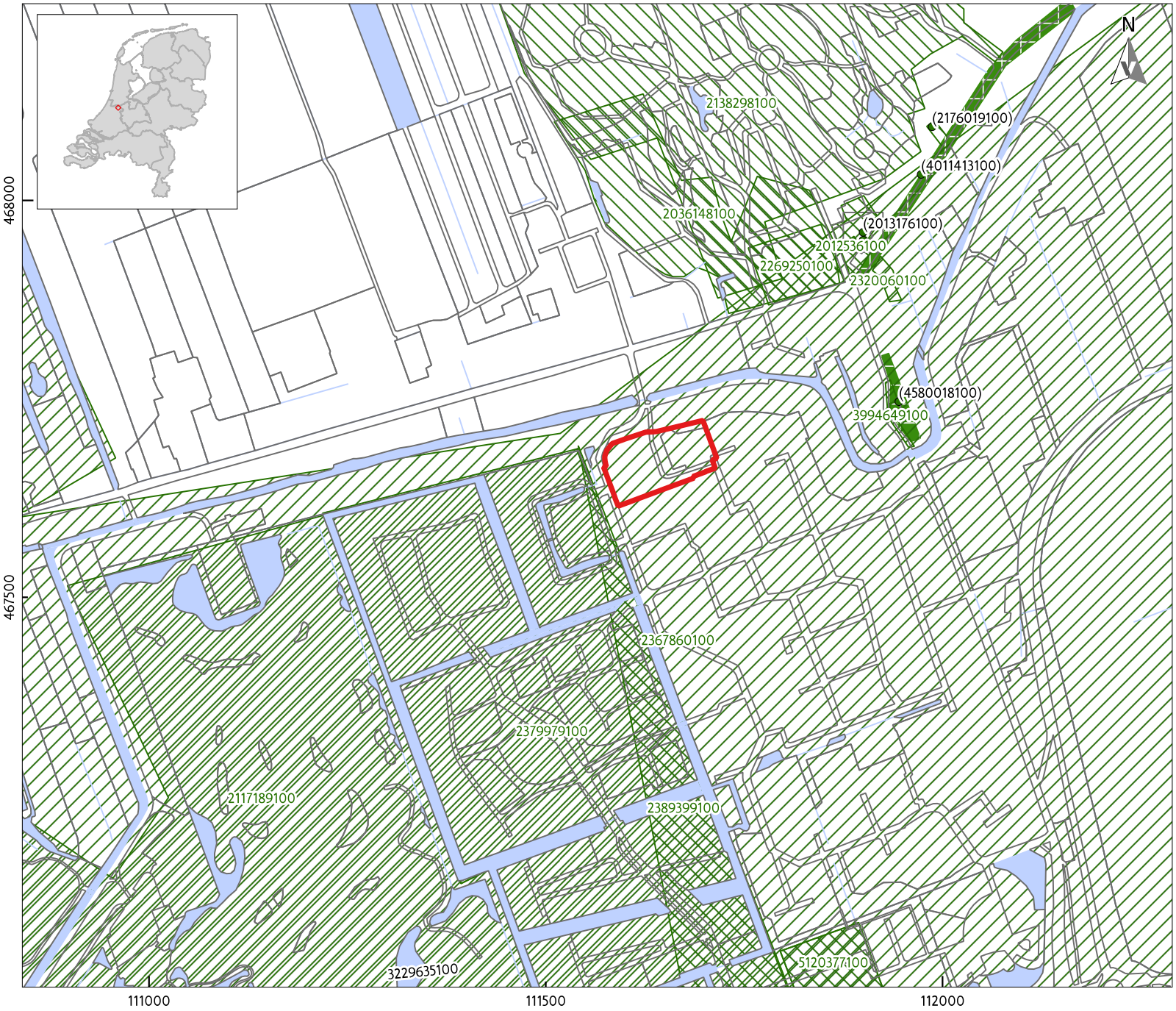
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2024
Bodemkaart (BRO): PDOK 2018

Tekenaar: VS

VESTIGIA Archeologie & Cultuurhistorie

0 100 200 300 m

ARCHEOLOGIE; INVENTARISATIE

LEGENDA

- Plangrens

Top10NL
- Water
- Overige topografie

Vondstlocaties
- Losse vondstlocatie
- Vondstlocatie gekoppeld aan onderzoek

Onderzoeken
- Archeologisch: opgraving of proefsleuven
- Archeologisch: begeleiding
- Archeologisch: boring
- Archeologisch: bureauonderzoek
- Onbekend

Datum:	Januari 2024
Bron:	Top10NL, CC-BY Kadaster 2024 Onderzoeken, Vondstlocaties RCE 2024 Monumenten, RCE 2014
Tekenaar:	VS

VESTIGIA Archeologie & Cultuurhistorie

0 100 200 300 m

This text was set using the following freely available font software:

Allerta — Copyright (c) 2010, Matt McInerney (http://pixelspread.com), with Reserved Font Name Allerta.

Inconsolata_dz — Copyright (c) 2006, Raph Levien (http://www.levien.com), with Reserved Font Name <Inconsolata>.
Copyright (c) 2009, David Zhou (http://blog.nodnod.net/) with Reserved Font Name <Inconsolata_dz>.

Molengo_Vestigia — Copyright (c) 2007, Denis Moyogo Jacquerye, with Reserved Font Name <Molengo>.
Copyright (c) 2011, Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie (www.vestigia.nl), with Reserved Font Name <Molengo_Vestigia>; available at www.vestigia.nl/fonts.

This Font Software is licensed under the SIL Open Font License, Version 1.1.
The license is available with a FAQ at: http://scripts.sil.org/OFL

Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie*
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
Nederland

Telefoon 033 277 92 00
E-mail info@vestigia.nl
Website www.vestigia.nl

K.v.K. Gooi- en Eemland 32078894

Erfgoedingenieurs

"Engineering the past, creating the future"